

In elke Waterspiegel vragen wij een columnist zijn of haar visie te geven op een actueel thema. Deze keer is dat Marleen van Rijswick.

Van plastic walvis tot pyrazool: de kunst van communicatie, framing en propaganda

Iedere organisatie van zekere omvang heeft tegenwoordig wel een communicatie- of afdeling. Propaganda-medewerkers zogezegd. Dat geldt zowel voor de '(drink)waterwereld', als voor de wetenschap. De bedoeling is dat deze medewerkers de resultaten, verdiensten of successen van de organisatie onder de aandacht brengen, wijzen op actuele ontwikkelingen, een standpunt van de organisatie onder de aandacht brengen of aandacht vragen voor een maatschappelijk onderwerp of probleem dat voor hen van belang is. Ook andere medewerkers en bestuurders laten van zich horen; in rapporten, artikelen, via social media of door met 'groot materieel' hun belangen of mening voor het voetlicht te brengen. Ik doe daar zelf ook aan mee, zelfs aan dat grote materieel inzetten.

De drinkwatersector heeft het in een bepaald opzicht gemakkelijk: iedereen in ons land hecht grote waarde aan veilig, gezond en lekker drinkwater. Dat belang staat niet ter discussie. Helaas betekent dat niet dat het drinkwaterbelang altijd even goed wordt beschermd, met name wanneer het gaat om de bescherming van de drinkwaterbronnen. Nieuwe en niet-genormeerde stoffen komen te vaak in het oppervlaktewater en grondwater, en ook de handhaving kan worden verbeterd. De drinkwatersector is hierbij sterk afhankelijk van de inspanningen van andere overheden, van bedrijven én van burgers. Verantwoordelijkheid nemen en bewustwording zijn daarbij cruciaal. Zie S. Wuijts et al, 2018, Governance conditions for improving quality drinking water resources - the need for enhancing connectivity. *Water Resources Management*, 32 (4), (pp. 1245-1260). Om het belang van drinkwater onder de aandacht te brengen, is men óók afhankelijk van de inspanningen van de journalist die schrijft over de problematiek. Opmerkelijk was dat na de recente uitspraken over de handhaving en vergunningverlening van pyrazool de media de indruk wekten dat waterschap en drinkwaterbedrijven hun zaak hadden verloren. Het tegendeel was waar. De rechter erkende expliciet het drinkwaterbelang en oordeelde dat strenge normen, onderzoeks- en monitoringverplichtingen noodzakelijk waren. Iedere stof die niet expliciet is vergund, mag niet worden geloosd. En de verantwoordelijkheid voor de stoffen die worden geloosd, ligt volledig bij het bedrijf dat loost. Was dit onzorgvuldige journalistiek, slechte framing of propaganda voor de bedrijven die pyrazool lozen? Ik ben daar nog niet uit.

Ik ben gefascineerd door propaganda na het lezen van de Nederlandse vertaling van het boek *Propaganda* van Edward Bernays, waar ik eerlijkheidshalve zijdelings bij betrokken was. Propaganda is geen vies woord of iets slechts, tenzij leugens worden verspreid of het de publieke zaak kwaad doet. Ik realiseerde me dat ik zelf ook aan propaganda doe. Mijn 'moment of fame' was de wijze waarop we aandacht vroegen voor de verontreiniging van ons oppervlaktewater met een consortium van de universiteit, overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties (waaronder RIWA) én burgers en studenten. Dat deden we óók met groot materieel. Weliswaar niet met tractoren of hijskranen, maar wél met een 11 meter hoog kunstwerk, een plastic walvis, Skyscraper genaamd. Het was een positieve manier om aandacht te vragen voor een maatschappelijk probleem van formaat. En de impact was groot, het probleem staat op de kaart en mogelijke oplossingen zijn voorgesteld. De propaganda heeft gewerkt.

Prof. Mr. Marleen van Rijswick, hoogleraar Europees en nationaal waterrecht aan de Universiteit Utrecht (leerstoel ondersteund door de Stichting Schilthuisfonds).